

POVZETEK ODGOVOROV STRANK NA VPRAŠALNIK

Stranka ekoloških gibanj Slovenije (SEG)

V Stranki ekoloških gibanj Slovenije je za področje varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja odgovoren g. Karel Lipič in člani IO stranke po njihovih zadolžitvah. Delo na tem področju koordinira več oseb. Politiko stranke do varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja imajo predstavljeno v programu stranke. Po strankinem mnenju bi lahko preprečili ali omilili negativne vplive na okolje, ki jih povzroča liberalizacija slovenskega trga z upoštevanjem Nacionalnega programa varstva okolja in zakonodaje.

Stranka ima pozitivno stališče do vključevanja okoljskih vidikov v sektorske politike, ne navaja pa sektorjev, ki bi jih označevali kot prioritete.

SEG namerava kandidirati na volitvah tako v Državni zbor kot v Evropski parlament. Stranka ocenjuje, da se bo v prihodnjih letih potrebno resno spopasti z nekaterimi okoljskimi problemi in bo te teme uvrstila v svoj predvolilni program:

1. ratifikacija in izvajanje Aarhuške konvencije
2. izboljšanje kakovosti površinskih in podzemnih voda
3. zaprtje NEK
4. izobraževanje o okoljskih temah in pomenu trajnostnega razvoja na vseh nivojih
5. prepoved rabe pesticidov

Na področju *podnebnih sprememb* se stranka z radikalnim dolgoročnim zmanjšanjem rabe fosilnih goriv strinja, vendar razen dosledne implementacije NPVO, ne navaja ukrepov. Stroški izpolnjevanja kjotskih obvez po njihovem mnenju ne bi smeli presežati 0,5%, kar utemeljujejo z načelnim stališčem, da bi morale zahteve kjotskega protokola izpolniti vse države sveta. Po mnenju stranke investiranje v ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam ni potrebno.

Po vstopu Slovenije v EU se v stranki ne bodo zavzemali za ponovno avtorizacijo uporabe GSO, ki so v EU že odobreni in so mnenja, je dovoljena prisotnost GSO v konvencionalnem semenskem materialu odvisna od poljščine do poljščine. Kljub temu, da zaupajo institucijam, ki so odobrile GSO se zavzemajo za to, da Slovenija ostane območje na katerem ne bi uporabljali GSO.

Na področju *kemikalij* je stranka bolj radikalna kot pri stališču do uporabe GSO, saj se zavzema za povišanje davčne stopnje na pesticide na 20 % in za dodatno obdavčitev na onesnaževanje s pesticidi. Kljub temu, da redno spremljajo pripravo nove politike EU za ravnanje s kemikalijami niso navedli njenih ključnih elementov. Zavzemali se bodo tudi za zakonsko prepoved trženja tistih kemikalij, za katera do leta 2007 ne bodo na voljo podatki o njihovi toksičnosti, bioakumulativnosti in obstojnosti.

Stranka meni, da je problem *odpadkov* moč reševati le z dosledno uporabo načela onesnaževalec plača, kjer so gospodinjstva odgovorna za nastajanje komunalnih odpadkov. To odgovornost pa si po mnenju stranke delijo s proizvajalci in drugimi podjetji, ker bi prenos odgovornosti zgolj na podjetja predstavljal slabšanje konkurenčne sposobnosti slovenskih podjetij na evropskem trgu. Zavzemajo se za raziskavo o stanju dioksinov v okolju in človekovem telesu, saj ocenjujejo, da je poznavanje stanja pomembno, če želimo v prihodnje ocenjevati vpliv sežigalnic na okolje in zdravje ljudi. Menijo tudi, da mnoga individualna kurišča preko emisij v zrak bistveno bolj obremenjujejo okolje kot sežigalnice. Stranka ocenjuje, da je v Sloveniji možno doseči prekinitev povezave med ekonomsko rastjo

in naraščanjem količin odpadkov. Predlagajo, da se Slovenija aktivno vključi v oblikovanje Tematske strategije, ki jo je prav s tem namenom pričela oblikovati Evropska unija.

Kot največjega *industrijskega onesnaževalca* SEG navaja termoelektrarno. Konkretnih ukrepov za omejitve obremenjevanja okolja ne navajajo, ker so mnenja, da so le-ti odvisni od rezultatov meritev, s katerimi pa stranka ne razpolaga. Med inštrumenti varovanja okolja in narave na prvo mesto postavljajo zakonodajo, sledijo jim drugi ekonomsko/tržni inštrumenti, na tretje mesto pa uvrščajo prostovoljne dogovore. Stranka se zavzema za takojšnje izvajanje ekološkega knjigovodstva, vendar ne navajajo koristi, ki jih od tega pričakujejo.

Stranka bi podprla pripravo strategije in akcijskega načrta za ekološko *kmetijstvo* in ocenjuje, da bi oba dokumenta morala biti sprejeta do 31.12.2003, ciljni delež ekološkega kmetijstva pa bi po njihovem mnenju moral znašati 30%. Enak rok opredeljuje tudi za oblikovanje Akcijskega načrta za izvajanje Nitratne direktive. Učinkovitejši nadzor nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla bi po mnenju SEG zagotovili z uporabo načela odgovornosti povzročiteljev onesnaževanja.

Na področju *prometa* se v SEG zavzemajo za takojšen začetek gradnje drugega tira Divača – Koper, v prihodnje pa si bodo prizadevali tudi za uvedbo DDV na kerozin. Od konkretnih ukrepov, za omejevanje naraščanja osebnega potniškega prometa v stranki navajajo le vpeljavo sistema vignete, po zgledu Nemčije (Avstrije?). Stališča do oblikovanja prometne politike RS so po strankinih zagotovilih objavljeni v njihovem programu, vendar nam ključnih elementov v odgovorih niso navedli. Če bodo prišli v vlado si bodo v stranki prizadevali za povečanje deleža sredstev za izgradnjo kolesarskega omrežja v Sloveniji, ki naj bi leta 2006 znašal 15 % proračuna Ministrstva za promet.

Na področju *narave* stranka meni, da naj bi naravni parki obsegali 30% površine Slovenije, kar lahko ocenimo pozitivno, vendar pa na drugi del vprašanja o najbolj ogroženih habitatnih tipih ne odgovarjajo. V zvezi z mehanizmi za varstvo narave izven zavarovanih območij se izvijajo z zelo splošnim odgovorom, da naj bi bilo zadostno "dosledno izvajanje domače in tuje zakonodaje". Četudi pustimo ob strani vprašanje, kako in predvsem zakaj naj bi v Sloveniji izvajali tujo zakonodajo (upamo, da je šlo le za lapsus in so mislili na skorajšnjo našo EU), je odgovor vsekakor popolnoma splošen in bi ga lahko uporabili pri takorekoč kateremkoli vprašanju o težavah v državi. Na vprašanje o predlogu terminskega plana za akcijski načrt Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti je odgovor le "2004", kar je vsekakor preskopo, da bi si pod tem lahko karkoli jasneje predstavljali.

Za področje *zraka* so v stranki odgovorili zelo splošno, da so glavni problemi posledica tega, da zakonodaja ni konkretizirana. Za zmanjševanje emisij dušikovih oksidov in hlapnih organskih spojin bi po mnenju stranke morali začeti z izvajanjem programov čiste proizvodnje in z nadzorom nad prometom. Konkretnjših rešitev niso ponudili.

Na področju pravic civilne družbe stranka podpira ustanovitev informacijsko – dokumentacijskega centra s področja varstva okolja, kjer bi bile zbrane in urejene aktualne in pomembne informacije o stanju okolja. Meni tudi, da bi morali v Sloveniji Aarhusko konvencijo ratificirati takoj, še v letu 2003. Prav tako menijo, da bi morali takoj pričeti z vzpostavljanjem Protokola o registrih izpustov in prenosov onesnaževal, ter urediti register do 30.4.2004.

Na področju *trajnostnega razvoja* se SEG zavzema za zamenjavo članstva Sveta za trajnostni razvoj, povečanje števila predstavnikov nevladnih organizacij in stroke v njem ter določitev konkretnih nalog z namenom, da bi Svet učinkoviteje deloval. Stranka podpira zamisel o oblikovanju strategije trajnostnega razvoja v okviru konvencije o prihodnosti Slovenije. SEG za povečevanje snovne učinkovitosti Slovenije poudarja pomembnost uvajanja načela povzročitelj plača ter demonopolizacijo služb za ravnanje z odpadki.

Stranka se zavzema za to, da se *zelena davčna reforma* postavi v ospredje javnofinančne politike Slovenije, za pripravo nacionalne strategije za zeleno davčno reformo in oblikovanje njenega program. Na področju okolju škodljivih subvencij bo stranka zagotovila, da se

tovrstne posredne in neposredne subvencije evidentirajo, javno objavijo in da se odpravi vsaj 80% okolju škodljivih subvencij. Od konkretnih aktivnosti obljublajo postopno povečanje trošarine na kurilno olje in druga fosilna goriva, povečanje okoljske takse na deponiranje odpadkov ter obdavčenje pretirane porabe vode.

Stranka podpira večjo informiranost javnosti o pristojnostih in delovanju IRSOP (*Inšpektorat RS za okolje in prostor*) ter njegovi vpetosti v celoten sistem monitoringa onesnaževanja okolja. Ocenjujejo, da bi bila s tem javnost bolje seznanjena z uspešnim delom ministrstva na področju preventivnega delovanja v zvezi z negativnimi vplivi na okolje. SEG se zavzema za oblikovanje specializirane intervencijske skupine za posredovanje ob naravnih in drugih nesrečah, ker lahko na tak način kurativno preprečimo veliko okoljsko škodo. Osrednjo vlogo skupine vidijo predvsem v preventivnem delovanju. Stranka podpira čimprejšnje vzpostavljanje javne baze podatkov o podjetjih in lokacijah večjih količin nevarnih kemikalij, ki predstavljajo potencialno nevarnost za tehnološke nesreče, ker so tovrstne informacije lahko v veliko pomoč lokalnim skupnostim in reševalnim ekipam.

Stranka enakopravnih dežel (SED)

Stranka ima določeno osebo, ki je odgovorna za področje varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja, vendar nam njenega imena niso zaupali. Na vprašanja o tem, kako bi lahko omilili negativne vplive na okolje in o stališču stranke do vključevanja okoljskih vidikov v sektorske politike, niso odgovarjali.

SED namerava kandidirati tako na volitvah v državni zbor, kot na volitvah v Evropski parlament. Med okoljske teme, s katerimi se bo potrebno spopasti v naslednjih letih in jih bo stranka vključila v predvolilni program, so uvrstili:

1. ratifikacija in izvajanje Aarhuške konvencije
2. priprava strategije trajnostnega razvoja
3. izobraževanje o okoljskih temah in pomembnosti trajnostnega razvoja na vseh nivojih
4. zelena davčna reforma
5. izboljševanje kakovosti površinskih in podzemnih voda

Stranka se na področju *podnebnih sprememb* strinja z radikalnim dolgoročnim zmanjšanjem rabe fosilnih goriv, vendar ukrepov za doseganje cilja ne navaja. Kot pojasnilo, zakaj se stranka strinja z domačimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, ki ne bi presegli več kot 1% BDP, navaja načelno stališče, da brez upoštevanja Kjotskega protokola ni trajnostnega razvoja. Zadnje vprašanje očitno ni bilo najbolje razumljeno saj ne zavzemajo jasnega stališča do potrebnega vlaganja v ukrepe prilagajanja podnebnim spremembam. Ukrep, ki ga stranka navaja pa zajema zmanjševanje toplogrednih emisij z radikalno transportno in ogrevalno politiko.

V stranki se bodo zavzemali za izvedbo ponovne ocene tveganja za GSO, ki so bili v EU odobreni pred vstopom Slovenije, saj menijo, da njihova uporaba ni dopustna in zato podpirajo iniciativo, da Slovenija, skupaj z dvema pokrajinama iz Italije in Avstrije postane območje brez GSO.

Na področju *kemikalij* si bodo v stranki prizadevali za dvig stopnje DDV na 20 % in dodatno obdavčitev pesticidov. Oblikovanja nove politike za ravnanje s kemikalijami v EU še ne spremljajo, bodo pa ustrezne elemente vključili v predvolilne programe stranke in se zavzeli za prepoved uporabe tistih kemikalij, za katere do leta 2007 ne bodo znani podatki o toksičnosti, bioakumulativnosti in obstojnosti.

Na področju ravnanja z *odpadki* stranka ocenjuje, da je problem možno reševati z uvajanjem kombinacije različnih ukrepov, ki odgovornost za ravnanje z njimi prenašajo v fazo

oblikovanja izdelkov in embalaže, kar predstavlja eno od načel odgovornosti proizvajalca. SED meni, da je raziskava o stanju dioksinov v okolju in človekovem telesu potrebna, saj predstavlja osnovo za izvajanje ukrepov njihovega zmanjševanja, to pa vodi tudi v spoštovanje določil Stockholmske konvencije. Stranka ocenjuje, da je v Sloveniji možno doseči prekinitev povezave med rastjo BDP in naraščanjem količin odpadkov. Zavzemajo se za aktivno sodelovanje Slovenije pri oblikovanju evropske Tematske strategije na tem področju.

Kot največjega *industrijskega onesnaževalca* SED navaja metalurško in kemijsko industrijo. Stranka kot najučinkovitejši ukrep zmanjševanja obremenjevanja okolja zagovarja izobraževanje za trajnostni razvoj. Izmed inštrumentov varovanja okolja predlaga referendumske, zakonodajne iniciative in trajnostne izobraževalne reforme. Zavzemali se bodo za čimprejšnje uvajanje ekološkega knjigovodstva in s tem za vpogled v pravo stanje stvari.

Stranka podpira pripravo strategije in akcijskega načrta za ekološko *kmetijstvo*, a roka za njuno oblikovanje ne navaja. Po njihovem mnenju bi moral delež ekološkega kmetijstva znašati 20%. Zadovoljni bi bili, če bi bil akcijski načrt za izvajanje Nitratne direktive pripravljen do I. 2005. Ocenjujejo, da bi bil nadzor nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi v tla bolj učinkovit, če bi uzakonili neposredne pristojnosti neodvisnega ekološkega inšpekcijskega nadzora.

Podobno kot SEG se tudi v SED na področju *prometa* zavzemajo za izgradnjo drugega tira Koper-Divača. Menijo, da bi bilo treba bistveno povečati cestnino in prestrukturirati ekonomski razvoj podeželja, če želimo zaustaviti naraščanje osebnega potniškega prometa. Kakšnih inovativnih predlogov nimajo, postavlja pa se tudi vprašanje, kako bi dvig cestnin vplival na socialno šibkejšje sloje prebivalstva. Stališče za prenovu prometne politike, ki je v Sloveniji niti nimamo, kaže na relativno nizko stopnjo poznavanja situacije, poleg tega pa v odgovorih ne navajajo elementov, ki bi jih taka politika morala vsebovati. Tudi SED se bo zavzemal za uvedbo DDV na kerozin in je mnenja, da bi moralo biti za izgradnjo državne kolesarske infrastrukture namenjenih vsaj 10 % v proračunu Ministrstva za promet.

Za področje *narave* je SED mnenja, da naj bi naravni parki obsegali 25% površine Slovenije, vendar pa na drugi del vprašanja o najbolj ogroženih habitatnih tipih ne odgovorijo. V zvezi z mehanizmi za varstvo narave izven zavarovanih območij je odgovor zelo splošen: "koncept trajnostnega razvoja", kar bi lahko bil približno pravilen odgovor na skoraj katerokoli vprašanje v celotni anketi. Res pa je, da v veliki meri velja prav za kompleksne mehanizme varstva narave izven zavarovanih območij. Na vprašanje o predlogu terminskega plana za akcijski načrt Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti je odgovor skrajno nenavaden, saj govori o konkretnih akcijah omejevanja posegov v prostor ter zmanjševanja vnosa pesticidov, kar kaže, da vprašanja preprosto niso pravilno razumeli.

Najbolj pereč problem pri varovanju kakovosti *zraka* so po mnenju predstavnikov stranke nestimulativne cene javnega transporta in obdavčevanje osebnih vozil z visoko porabo (verjetno prenizko obdavčevanje). Po mnenju stranke bi morali biti ukrepi za doseganje zavez iz Göteborgskega protokola omejitev v industriji in transportu - karkoli to že pomeni.

Na področju *pravic civilne družbe* se stranka zavzema za takojšno vzpostavitev informacijsko – dokumentacijskega centra tudi z elementi eko-kulture in so-bivanja. Meni tudi, da bi morali Aarhusko konvencijo ratificirati 'že včeraj', za vzpostavitev registra izpustov in onesnaževal pa predlagajo radikalen terminski plan, ki je še sprejemljiv.

SED povezuje učinkovito delovanje Sveta za *trajnostni razvoj* z prevzemanjem odgovornosti članov sveta. Stranka se namesto strategije trajnostnega razvoja zavzema za vizijo normalizacije (sonaravnosti) razvoja Slovenije. Na vprašanje o osnovni učinkovitosti Slovenije, stranka odgovarja s potrebo po uvajanju (ratifikacije op.p.) Aarhuske konvencije ter uvedbo referendumskega principa demokracije, kar povezujejo s potrebo po ukinitvi sedanjih pogojev za razpis referenduma.

SED bo storila vse potrebno za postavitve *zelene davčne reforme* v ospredje javnofinančne politike Slovenije. Konkretno predlagajo postopno povečevanje trošarine na kurilno olje in druga fosilna goriva ter trošarine za motorna goriva z olajšavami za javni transport, uvedbo trošarin za električno energijo in postopno povečanje do ravni okoljskih stroškov, ki jih povzročajo proizvodnja električne energije ter povečanje okoljske takse na deponiranje odpadkov. SED bo javno objavila seznam okolju škodljivih subvencij in jih vsaj 80% tudi odpravila.

Stranka se zavzema za večjo informiranost javnosti o pristojnostih ter delovanju *Inšpektorata RS za okolje in prostor* in o vpetosti njegovih dejavnosti v celoten sistem monitoringa, ker se zavzemajo za dostop do informacij javnega značaja na področju okolja in zato podpirajo čimprejšnjo ratifikacijo Aarhuške konvencije. SED podpira oblikovanje specializirane intervencijske skupine za posredovanje v primeru naravnih in drugih nesreč, a istočasno predlagajo tudi uvedbo instrumenta civilnega nadzora nad delovanjem skupine. Zavzemajo se za vzpostavitev baze podatkov o podjetjih in lokacijah večjih količin nevarnih kemikalij, ki predstavljajo potencialno nevarnost za okolje in zdravje ljudi zato, ker tako zahtevajo tudi določila Seveso II direktive.

Nova stranka (Nova)

Nova stranka nima določene odgovorne osebe za področje varstva okolja, narave in trajnostni razvoj; delo na tem področju koordinira več oseb, glede na poznavanje oziroma poklicno delo. Svoj politični vpliv do teh tem ocenjujejo kot minimalen, predvsem preko občasne podpore aktivnostim nevladnih organizacij in posamičnim akcijam.

Po mnenju stranke bi lahko negativne vplive na okolje, ki jih prinaša liberalizacija svetovnega trga omili z vgradnjo okoljskih problematik v šolski istem in krepitevijo javne zavesti.

Stališče stranke do vključevanja okoljskih vidikov v sektorske politike je, da v Sloveniji za to žal ne bo dovolj kadrov, kot je ot npr. v primeru NATA in EU. Med prioritete sektorje pa uvrščajo šolstvo, znanost, zdravstvo, kmetijstvo, industrijo, gradbeništvo, promet.

Stranka bo kandidirala na volitvah v Državni zbor, za kandidaturo na volitvah v Evropski parlament pa še niso sprejeli odločitve.

Med najpomembnejše okoljske teme, ki jih stranka namerava vključiti v predvolilne programe in za katere sodijo, da bodo v prihodnjih letih pomembne, uvrščajo:

1. omejitev rabe pesticidov in prekinitev povezave med gospodarsko rastjo in naraščanjem količin odpadkov
2. upravljanje z vodnimi viri z namenom zagotavljanja zadostnih količin vode
3. izboljševanje kakovosti površinskih in podzemnih voda
4. zmanjševanje količin nastalih odpadkov in njihovega toksičnega potenciala
5. izobraževanje o okoljskih temah in pomembnosti trajnostnega razvoja na vseh nivojih

Nova stranka na področju *podnebnih sprememb* glede radikalnega zmanjšanja fosilnih virov energije do leta 2050 še nima izdelanega stališča. Stranka se zavzema za izpolnjevanje obveznosti Slovenije po Kjotskem protokolu. Pri ustrezni energetske strategiji Slovenije, ki vključuje sukcesivno zamenjevanje virov pridobivanja energije ob izteku življenjske dobe npr. elektrarne, je po njihovem mnenju potrebna sprotne zamenjava z izboljšanimi tehnologijami. Za vzpodbudo takih investicij ima Slovenija že sedaj dovolj virov, ne pa jasne strategije, ki bi imela splošen družbeni konsenz predvsem zaradi odsotnosti politike in prisotnosti parcialnih interesov tistih, ki obvladujejo politični, medijski in gospodarski prostor. Stranka navaja več ukrepov prilagajanja Slovenije podnebnim spremembam. Menijo, da je potrebno zastaviti dopolnjeno strategijo pridelovanja hrane, od sprememb uporabe kulturnih rastlin, odpornejših na sušo, do sprememb načinov njihove vzgoje. Ocenjujejo, da doslej še skoraj nihče ni resno

razmišljal o uvedbi ekstenzivnih načinov pridobivanja hrane, ki so aktualni v nekaterih zahodnih državah Evrope zaradi zmanjševanja intenzivne priraje hrane. V vedno večjih presežkih obdelovalnih površin ekstenzivni način predvsem vzreje živali, menijo, pomeni tudi manjše obremenjevanje za okolje, ohranjanje podtalnice, Ocenjujejo, da EU v take programe investira skozi subvencije, ki imajo včasih tudi nasproten učinek posebej, če se denar porabi za nekaj tretjega.

Prva dva odgovora o GSO kažeta na poznavanje »hierarhije« odločanja v EU, vendar na stališče »o tem ne bomo odločali v Sloveniji« lahko gledamo tudi kot na izgovor, da stranki ni treba izoblikovati svojega stališča, ki bi bilo neodvisno od tega, kaj in kako se bo o tem vprašanju odločalo v EU. Stališča strank lahko, če so dobro argumentirana, vplivajo tudi na oblikovanje politike EU. V stranki tako še nimajo izoblikovanega stališča o tem, ali se bodo po vstopu Slovenije v EU zavzemali za ponovno oceno tveganja za GSO, ki so v EU že odobreni, saj menijo, da bo Slovenija omejena z vpetostjo v EU zakonodajo in da ne bo smiselno vztrajati na stališčih proti smernicam, ki dopuščajo izjeme le če obstajajo znanstveni dokazi. Podobno je tudi njihovo stališče do stopnje vsebnosti GSO v semenskem materialu, kjer so mnenja, da o tem ne bomo odločali v Sloveniji. Kljub temu pa podpirajo iniciativo, da se Slovenija skupaj s pokrajinami iz Avstrije in Italije opredeli kot makro ekoregija, kjer bi kmetovali na ekološki način.

Podobno kot nekatere druge stranke se tudi Nova zavzema za dvig stopnje DDV na 20 % in dodatno obdavčevanje uporabe pesticidov. Iz odgovorov je mogoče sklepati, da v stranki ne spremljajo priprave nove politike EU za ravnanje s *kemikalijami*, so pa kot kaže seznanjeni s parcialnimi dogajanjem na tem področju. Po mnenju predstavnikov stranke je vprašanje, ki se nanaša na prepoved prodaje kemikalij, za katere do leta 2007 ne bi bili znani vsi podatki o toksičnosti, itd. brezpredmetno, saj se sklicujejo na pravila, skupnega notranjega trga, ki onemogoča prepoved posameznih izdelkov na trgu. Seveda, pa v stranki pozabljajo, da lahko s pravo in dobro politiko lahko vplivajo na premike tudi na ravni EU.

Za reševanje problema *odpadkov* stranka meni, da bo celovit sistem ravnanja z njimi potreben še desetletja zaradi odprtosti slovenskega trga za EU in WTO izdelke. Ocenjujejo, da morajo v tem času države proizvajalce prisiliti, podobno kot nekatere avtomobilске industrije, da načrtujejo zmanjšanje nastanka odpadkov, odstranitvev in predelavo izdelka po koncu uporabe. V primeru gospodinjskih odpadkov pa se zavzemajo za njihovo dosledno ločeno zbiranje in obdelavo. Stranka meni, da je raziskava o stanju dioksinov v okolju in človekovem telesu v Sloveniji potrebna zaradi izvajanja ukrepov zmanjševanja njihovih emisij v okolje, kar vodi v spoštovanje določil Stockholmske konvencije. Stranka sicer meni, da se mora Slovenija aktivno vključiti v oblikovanje Tematske strategije, ki ima za cilj prekinitev povezave med ekonomsko rastjo in naraščanjem količin odpadkov, a istočasno ocenjuje, da je to zgolj ideal, ki ga nihče ne doseže. Na področju *industrijskega onesnaževanja* Nova stranka meni predvsem, da je industrije v Sloveniji bistveno manj kot pred 15 leti tako, da je tržno gospodarstvo zaslužno za boljše stanje okolja in narave. Prepričani so, da ukrepi, ki se izvajajo, za industrijo zadoščajo, kot tudi omejitve za postavitve nove industrije. Izmed inštrumentov varovanja okolja dajejo prednost prostovoljnemu dogovorom, sledijo jim zakonodaja in ekonomski/tržni inštrumenti. O uvajanju ekološkega knjigovodstva v prakso pa so mnenja, da evropska praksa kaže, da predpisov nihče ne jemlje resno, dokler ni nekaj visokih kazni. Ocenjujejo, da teh v Sloveniji ne bo predvsem zaradi socialnega kapitala in prepletenosti vplivov.

Nova bi podprla pripravo strategije in akcijskega načrta za ekološko *kmetijstvo* vsaj do leta 2007, ko se bodo »delili« novi kmetijski skladi EU. Delež ekološkega kmetijstva bi moral biti enak tistemu, ki ga predvideva akcijski načrt v Nemčiji, torej 20%, le da po njihovem mnenju to ni realno. Akcijski načrt za izvajanje Nitratne direktive bi morali oblikovati skupaj s preostalimi (državami), vendar ne pred letom 2006. Za bolj učinkovit nadzor nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla navajajo kontrolo trga nevarnih snovi in kontrolo nad stanjem proizvodnje v Sloveniji (kar pa problema nitratov ne zadeva, op. avt.).

Nova se na področju *prometa* zavzema za takojšnjo izgradnjo drugega tira proge Koper – Divača, ker bi po njihovem mnenju s tem lahko hkrati rešili več problemov in povečali ekonomsko moč regije. Med vsemi strankami so najbolj natančno našteli tudi ukrepe, ki bi jih po njihovem mnenju morali začeti izvajati, da bi zmanjšali naraščanje cestnega prometa. Med njimi so tudi vpliv na Viator Vektor, gradnja hitrih cest namesto avtocest in podražitev bencina, ter preusmerjanje na železnice ob izboljšanju njihove ažurnosti. V stranki še nimajo izdelanega stališča o uvedbi DDV na kerozin, brez odgovorov pa sta ostali tudi vprašanji o prometni politiki in o odstotkih, ki bi jih morali v proračunu Ministrstva za promet nameniti razvoju državnega kolesarskega omrežja.

Na področju *narave* konkretnega odgovora o pokritosti Slovenije z naravnimi parki Nova ne navaja, sklicujejo se na predlog krajinskih parkov, ki da je dober (v resnici vsi 4 predlagani KP skupaj pokrivajo le 3,5% površine Slovenije!). V zvezi z najbolj ogroženimi habitatnimi tipi omenjajo Kras (kar drži) in Alpe (kar ne drži), ter nadalje za Slovenijo "značilne in posebne biotope", kar spet drži. V zvezi z mehanizmi za varstvo narave izven zavarovanih območij se izvijajo z zelo splošnim odgovorom, da naj bi bila zadostna "uveljavitev in spoštovanje oz. izvajanje veljavne zakonodaje". Ali to pomeni, da se ne zavedajo pomanjkljivosti obstoječe zakonodaje? Odgovor vsekakor presplošen in bi ga lahko uporabili pri skoraj kateremkoli vprašanju. Na vprašanje o akcijskem načrtu za izvajanje Strategije je odgovor morda grozeče realen ("realno v nekaj letih"), vendar pa je vprašanje zahtevalo, da odgovorijo "kakšen terminski načrt... ..predlagate v vaši stranki".

Podobno kot pri prometu, je po mnenju stranke Nova najbolj pereč problem varovanja kakovosti *zraka* predvsem cena bencina (in verjetno posledično promet), za doseganje ciljev iz Göteborgskega protokola pa bi morali v Sloveniji spodbujati nakup naprav, avtomobilov in tehnologij z manjšimi emisijami.

V stranki bi na področju *pravic civilne družbe* mogoče podprli vzpostavitev informacijsko-dokumentacijskega centra s področja varstva okolja. Na vprašanje o terminu ratifikacije Aarhuške konvencije ne odgovarjajo, sprašujejo pa se, kdo je za to, da konvencija še ni ratificirana pravzaprav kriv. Za vzpostavitev Protokola o izpušnih in prenosih onesnaževal predlagajo pričetek takoj, ko bo v ta namen vzpostavljena administracija, torej čez 3-5 let.

Nova stranka kot pogoj uspešnega delovanja Sveta za *trajnostni razvoj* predlaga zamenjavo vlade. Priprava in izvajanje strategije trajnostnega razvoja se jim ne zdi smiselna dokler državo vodijo ljudje, ki vizijo »zaničujejo in mrzijo«. Njihovo stališče je, da je sama strategija trajnostnega razvoja zelo dobrodošla. Na področju povečevanja snovne učinkovitosti, je njihovo stališče nejasno.

Nova stranka bo pripravila nacionalno strategijo in program za *zeleno davčno reformo* v Sloveniji. Konkretno bodo postopno povečali trošarino za motorna goriva z olajšavami za javni transport, uvedli trošarino za električno energijo in jo postopno povečali do ravni okoljskih stroškov, ki jih povzroča proizvodnja električne energije, povečali okoljske takse na deponiranje odpadkov ter obdavčili pretirano porabo vode.

Okolju škodljive subvencije bodo popisali, jih javno objavili in jih vsaj 80% tudi odpravili. Stranka se zavzema za večjo informiranost javnosti o pristojnostih ter delovanju *Inšpektorata RS za okolje in prostor* in o vpetosti njegovih dejavnosti v celoten sistem monitoringa, ker se zavzemajo za dostop do informacij javnega značaja na področju okolja in zato podpirajo čimprejšnjo ratifikacijo Aarhuške konvencije. Podpira oblikovanje specializirane intervencijske skupine za primer naravnih in tehnoloških nesreč, ker je Slovenija v zadnjih letih doživela kar nekaj stoletnih nesreč. Menijo, da so predlogi o vzajemnem skladu na tapeti že dolga leta, vendar se nič ne zgodi. Ob ukinjanju slovenske vojske, zmanjševanju vloge teritorialne obrambe in civilne zaščite, bodo take skupine postale nuja, seveda ob poznavanju njihove strategije. Stranka se zavzema za vzpostavitev javne baze podatkov o podjetjih in lokacijah nevarnih kemikalij, ki predstavljajo potencialno nevarnost za tehnološke nesreče zato, ker so tovrstne informacije, dopolnjene z navodili za primer nesreče, lahko v pomoč lokalnim skupnostim in reševalnim ekipam.

Slovenska ljudska stranka (SLS)

V SLS je za področje varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja odgovorna Zelena zveza, ki jo vodi dr. Marjan Vezjak. Stranka ima svetovalca za področje okolja v Državnem zboru, za področje pa je odgovoren vodja Poslanske skupine g. Janez Podobnik. Svojo politiko do tega področja ocenjujejo kot odgovorno in produktivno, ki se odraža predvsem v sektorskih politikah vlade za področje kmetijstva in prometa.

Po mnenju stranke je negativne vplive liberalizacije svetovnega trga na okolje moč omiliti z upoštevanjem ustreznih načel, na primer »Pollutor pays and user pays« (onesnaževalec plača, uporabnik plača, op. avt.).

Stranka namerava kandidirati tako na volitvah v Državni zbor, kot tudi na volitvah v Evropski parlament. Med najbolj pereče okoljske teme, s katerimi se bomo soočali v naslednjih letih in ki jih bo stranka uvrstila v predvolilne programe so:

1. zmanjševanje količin nastalih odpadkov in njihovega toksičnega potenciala
2. izboljševanje kakovosti površinskih in podzemnih voda
3. zmanjšanje porabe energije glede na doseženi BDP na povprečje EU
4. izobraževanje o okoljskih temah in pomembnosti trajnostnega razvoja na vseh nivojih
5. priprava strategije trajnostnega razvoja

Na področju *podnebnih sprememb* se SLS strinja z dolgoročnim radikalnim zmanjšanjem porabe fosilnih goriv, vendar ne navaja nobenega ukrepa. Zavzema se za izpolnjevanje Kjotskih obveznosti doma, če to ne presega 0,5% BDP in to utemeljuje z oceno iz nacionalnega strategije zmanjšanja TGP. Po mnenju stranke bodo v Sloveniji potrebni ukrepi prilagajanja podnebnim spremembam, ki so opredeljeni tudi v nacionalni strategiji, a stranka v odgovoru neposredno ne omenja, kateri.

V SLS se bodo zavzemali za ponovno izvedbo ocene tveganja za GSO, ki so bili v EU odobreni pred vstopom Slovenije, kar je vsekakor vzpodbuden odgovor in bo tudi lahko preverljiv. Dopustna prisotnost GSO v semenskem materialu je po mnenju predstavnikov stranke odvisna od poljščine do poljščine, podpirajo pa tudi iniciativo, da Slovenija postane eko regija. Skoraj razumljivo je, da si bodo v stranki zavzemali »le« za dvig stopnje DDV na 20 % in si ne bodo prizadevali za dodatno obdavčevanje pesticidov. Po njihovih navedbah naj bi tudi spremljali dogajanje povezano s pripravo politike EU za ravnanje s kemikalijami, kar naj bi se odrazilo tudi v dokumentih vlade RS, čeprav nam v odgovoru niso postregli s preverljivimi referencami. Zavzemali se bodo tudi za prepoved uporabe kemikalij, za katere do leta 2007 ne bodo na voljo podatki o toksičnosti, bioakumulativnosti ali/in obstojnosti. Dodatnega pojasnila k odgovoru niso navedli.

Pri ravnanju z *odpadki* se zavzema za reševanje problema s pomočjo integriranega sistema ravnanja z njimi, ki zajema ločeno zbiranje, recikliranje, sežig s pridobivanjem energije in odlagališča nenevarnih odpadkov. Menijo, da je raziskava o stanju koncentracij dioksinov v okolju in človekovem telesu potrebna zato, ker poznavanje stanje omogoča ocenjevanje voliva sežigalnic na zdravje ljudi in okolje. Stranka ocenjuje, da je v Sloveniji moč doseči prekinitev povezave med ekonomsko rastjo in naraščanjem količin odpadkov tudi zato, ker je Evropska unija pričela z oblikovanjem Tematske strategije s tem ciljem. Menijo tudi, da bi se Slovenija morala aktivno vključiti v proces oblikovanja strategije.

Na področju *industrijskega onesnaževanja* SLS poudarja, da se podatki o obremenjevanju okolja razlikujejo in ne odgovarjajo na vprašanje, katera industrija k temu najbolj prispeva. Zagovarjajo uporabo načela 'polluter pays and user pays' (onesnaževalec plača in uporabnik plača, op. avt.). Med inštrumenti varovanja okolja dajejo prednost zakonodaji, sledijo ekonomski/tržni inštrumenti, na tretje mesto pa postavljajo prostovoljne dogovore. V naslednjem mandatu pa se bodo zavzeli za izvajanje ekološkega knjigovodstva v praksi.

Stranka bi podprla pripravo strategije in akcijskega načrta za ekološko *kmetijstvo*. Oba dokumenta bi po njihovem mnenju morala biti pripravljena in sprejeta v začetku naslednjega mandata. Ekološko kmetijstvo bi moralo predstavljati 10 - 20% delež, ocenjujejo tudi, da bi morali akcijski načrt za izvajanje Nitratne direktive oblikovati čimprej. O nadzoru nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla še nimajo oblikovanega stališča.

V SLS menijo, da je na področju *prometa* izgradnja drugega tira Koper - Divača prioriteta, kar je vsekakor vzpodbudno, glede na to, da se je resorni minister iz te stranke, nekaj časa zavzemal le za posodobitev obstoječega tira. Brez odgovora sta ostali vprašanji o tem, kakšne ukrepe predlagajo za zmanjševanje naraščanja prometa in kakšno je stališče stranke do vključevanja okolja v prometno politiko (ki še ni oblikovana). V stranki nimajo stališča do uvedbe DDV na kerozin, enako »nedorečen« pa je tudi odgovor na vprašanje, koliko sredstev bi morali nameniti za razvoj državnega kolesarskega omrežja, saj odgovorijo, da bi morali nameniti enaka sredstva kot je povprečje EU, pri tem, da številke ne navedejo.

Na področju *narave*, 10-15% površine naravnih parkov, kolikor naj bi jih imela Slovenija po mnenju SLS, so lahko le želje uničevalca narave, kar seveda kmetijstvo, s to stranko tako nerazdružljiva panoga, tudi je. "Sonaravni mehanizmi" so podobno kot trajnostni razvoj resnično skupni kompleksnemu naboru mehanizmov za varstvo narave izven zavarovanih območij, vendar pa jednat odgovor kaže tudi na izmikanje konkretnemu naštevanju. (ali morda celo nepoznavanje konkretnih mehanizmov). Na vprašanje o akcijskem načrtu za izvajanje Strategije je odgovor nejasen in nesmiseln: "začetek naslednjega mandata".

V SLS na vprašanja, povezana z varstvom *zraka*, niso odgovorili. To lahko kaže na popolno nepoznavanje ali nezainteresiranost za to področje, ali pa so v stranki mnenja, da problemov na tem področju nimamo. Morda so vprašanja preprosto spregledali.

Na področju *pravic civilne družbe* stranka podpira vzpostavitev informacijsko – dokumentacijskega centra s področja varstva okolja, zavzemajo se tudi za čimprejšnjo ratifikacijo Aarhuške konvencije. Po njihovem mnenju bi moral biti Protokol o registrih izpustov in prenosov onesnaževal vzpostavljen v naslednjem mandatu.

SLS za uspešno delovanje Sveta za *trajnostni razvoj* predlaga preverjanje njegove sestave in zadolžitve »vodstva« (predsednik STR je predsednik vlade, op.p.) s konkretnimi zadolžitvami. Stranka nasprotuje zamisli, da bi se v sklopu konvencije o prihodnosti Slovenije izoblikovala strategija trajnostnega razvoja in predlaga, da jo pripravijo drugi organi, vendar ne določijo, kateri organi naj bi to bili. Hkrati stranka ni podala odgovora na vprašanje povečevanja snovne učinkovitosti v Sloveniji.

SLS bi se zavzela za preoblikovanje javnofinančne politike Slovenije tako, da bo *zelena davčna reforma* postavljena v njeno ospredje. Postopno bi povečali trošarino na kurilno olje in druga fosilna goriva, uvedli trošarino za električno energijo in jo postopno povečali do ravni okoljskih stroškov, ki jih povzročata proizvodnja električne energije ter povečali okoljsko takse na deponiranje odpadkov. SLS bi zagotovila popis in javno objavo okolju škodljivih subvencij.

Stranka se zavzema za večjo informiranost javnosti o pristojnostih *Inšpektorata RS za okolje in prostor* ter vpetosti njegovih dejavnosti v celoten sistem monitoringa onesnaževanja okolja, ker indikatorji o stanju okolja kažejo na izboljševanje stanja na mnogih okoljskih področjih v Sloveniji. Kot zelo primerno ocenjujejo oblikovanje specializirane intervencijske skupine za posredovanje v primeru večjih naravnih in tehnoloških nesreč. Zavzemajo se za čimprejšnjo vzpostavitev javne baze podatkov o podjetjih, ki predstavljajo potencialno nevarnost za tehnološke nesreče in o lokacijah, kjer se nahajajo večje količine nevarnih snovi zato, ker to zahtevajo določila evropske Seveso II smernice.

Stranka mladih Slovenije (SMS)

V Stranki mladih Slovenije je za področje varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja odgovoren g. Jože Vozelj, koordinator skupine, v kateri so posamezniki osredotočeni na posamezna področja. V Državnem zboru imajo svojega svetovalca za to področje: g. Tadej Slapnik.

Politika stranke do varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja se odraža tudi v sektorskih politikah. Na področju prometa so podprli vlaganja v infrastrukturo, kot osnovo za prevoz tovornjakov z vlaki; pri gradnji avtocest podpirajo rešitve, ki imajo najmanjše negativne vplive na okolico (hrup, poglobljene trase, gradnja viaduktov, subvencioniranje javnih prevozov). Pri varovanju narave se zavzemajo za čimveč zaščitenega območja (npr. Kočevski nacionalni park); podprli so pobudo za zavarovanje Miroviškega potoka; zahtevajo ratifikacijo Aarhuške konvencije; zagovarjajo upoštevanje okoljskih vidikov pri sprejemanju sektorske zakonodaje. Na področju energetike so nasprotovali pogodbi o NEK; zavzemajo se za čimprejšnjo izgradnjo odlagališča srednje in nizko radioaktivnih odpadkov in razgradnjo NEK; v upravnem odboru Sklada za razgradnjo NEK imajo svojega člana; podpirajo uvajanje alternativnih virov energije (lesna biomasa, geotermalna energija); podprli so izgradnjo verige savskih elektrarn.

Po mnenju stranke bi negativne vplive na okolje, kot posledica liberalizacije svetovnega trga, omili tako, da v Sloveniji med osnovne nacionalne cilje uvrstimo varstvo narave in v tem kontekstu z resorsko zakonodajo te vplive omejimo. Ocenjujejo, da je v vsakdanjem življenju potrebno potrošnikom omogočiti in nuditi čimveč izobraževanja in ozaveščanja o človeku prijaznem okolju, ter v slednjih zbuditi čim višjo stopnjo samokontrole.

Stranka podpira in se aktivno zavzema ne le za vključevanje okoljskih vidikov v sektorske politike, temveč tudi in predvsem za uresničevanje, izpolnjevanje zakonskih norm, ki jih ti zakoni zahtevajo, saj ocenjujejo, da je zakonodaja na področju varstva okolja v Sloveniji na sorazmerno visokem nivoju, ampak se le-ta ne izvaja. Tako po oceni stranke šepa nadzor nad izvajanjem zakonskih in podzakonskih aktov.

Stranka namerava kandidirati tako na volitvah v Državni zbor, kot na volitvah v Evropski parlament.

Med najpomembnejše okoljske teme, s katerimi se bo stranka spopadla v naslednjih letih in jih namerava vključiti tudi v predvolilni program, so uvrstili:

1. ratifikacija in izvajanje Aarhuške konvencije
2. upravljanje z vodnimi viri z namenom zagotavljanja zadostnih količin voda
3. izobraževanje o okoljskih temah in pomembnosti trajnostnega razvoja na vseh nivojih
4. spodbujanje vlaganj v kakovostne obnovljive vire energije
5. priprava strategije trajnostnega razvoja

SMS se strinja z radikalnimi ukrepi zmanjševanja rabe fosilnih goriv na dolgi rok in s stroški izpolnjevanja Kjotskega protokola do 1%, vendar brez kakršnihkoli obrazložitvev. Med konkretnimi ukrepi za prilagajanje *podnebnim spremembam* navaja namakalne sisteme, zbiranje padavinskih voda, povečanje porabe rečnih voda pri namakalnih sistemih in vlaganja v izrabo solarne energije.

V stranki se bodo zavzeli za ponovno izvedbo ocene tveganja za GSO, ki so bili v EU odobreni pred vstopom Slovenije in so mnenja, da je 1 % dopustna prisotnost GSO v semenskem materialu, kar je celo več, kot predvideva kritizirani predlog Evropske direktive. Zavzemajo se za to, da Slovenija postane eko regija, s pretežno ekološkim načinom kmetovanja.

Tudi v tej stranki se na področju *kemikalij* zavzemajo le za dvig stopnje DDV na 20 % ne pa tudi za uvedbo dodatnih taks na onesnaževanje s pesticidi. Zaenkrat še ne spremljajo

dogodkov povezanih s pripravo nove politike EU za ravnanje s kemikalijami, bodo pa s tem začeli in bodo elemente vključili v predvolilne programe stranke. Zavzemali se bodo tudi za prepoved uporabe kemikalij, za katere do leta 2007 ne bodo znani podatki o toksičnosti, bioakumulativnosti in obstojnosti.

Stranka ocenjuje, da je problem ravnanja z *odpadki* možno reševati le z doslednim upoštevanjem načela onesnaževalec plača, kjer so gospodinjstva odgovorna za nastajanje komunalnih odpadkov in si to odgovornost delijo s podjetji. Prenašanje odgovornosti zgolj na podjetja po njihovem mnenju lahko predstavlja slabšanje konkurenčne sposobnosti podjetij na evropskem trgu. Podpirajo raziskavo o stanju koncentracij dioksinov v okolju in človekovem telesu, ker je poznavanje stanja pomembno za izvajanje ukrepov zmanjševanja njihovih emisij v okolje in vodi k spoštovanju določil Stockholmske konvencije. Menijo, da je v Sloveniji možno doseči prekinitev povezave med ekonomsko rastjo in naraščanjem količin odpadkov tudi zato, ker je Evropska komisija pričela s postopkom oblikovanja tovrstne Tematske strategije. Ocenjujejo, da bi se Slovenija morala v njeno oblikovanje tudi aktivno vključiti.

Po mnenju SMS proizvodnja energije, termoelektrarne in NEK sodijo med največje *industrijske* onesnaževalce. V termoelektrarnah predlagajo uporabo čistejših in energetsko izdatnejših goriv, skupaj z njihovo postopno ukinitvijo. Predlagajo tudi izgradnjo odlagališča radioaktivnih odpadkov do leta 2013, izdelavo in izvedbo programa zaprtja NEK in razgradnje v realnih rokih. Med inštrumenti varovanja okolja dajejo prednost zakonodaji, na drugem mestu so ekonomski/tržni inštrumenti in na tretjem prostovoljni dogovori. Zavzemajo se za čim prejšnjo uvedbo ekološkega knjigovodstva, saj menijo, da so zanj izpolnjeni vsi infrastrukturni pogoji.

Stranka meni, da je za uspešen razvoj *ekološkega kmetijstva* v Sloveniji nujno potrebno sprejeti strategijo in akcijski načrti do konca leta 2004, delež ekološkega kmetijstva pa bi moral po njihovem znašati 12%. Akcijski načrt za izvajanje Nitratne direktive bi moral biti prav tako narejen v letu 2004 in sicer v prvi polovici leta. Temeljitejše delo inšpektorjev in povečanje njihovih pooblastil, višje kazni za kršitelje uredbe, več nadzornikov, izobraževanje kmetov bi bili po mnenju te stranke le nekateri ukrepi za boljšo učinkovitost nadzora nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla. .

Tudi SMS se na področju *prometa* zavzema za izgradnjo drugega tira Koper – Divača, med konkretnimi ukrepi za zaustavitev naraščanja cestnega tovornega in potniškega prometa pa navajajo preusmeritev tovornega prometa na železnico, povečanje cestnine za tovorni promet in uvedbo dodatnih ukrepov za njegovo omejitev. V stranki si bodo prizadevali za uvedbo DDV na kerozin in podpirajo vključevanje okoljskih vidikov v prometno politiko in menijo, da to načelo v Sloveniji v prometnem sektorju ni upoštevano. Nejasen pa ostaja odgovor na vprašanje o višini sredstev, ki bi jih morali v proračunu MP nameniti izgradnji infrastrukture za kolesarski promet.

Na področju *narave* je 20% površine v naravnih parkih in "mokrišča" ter "vodni habitati" kot najbolj ogroženi habitatni tipi gotovo najboljši kombinirani odgovor med vsemi prejetimi anketami. Pozitivna ocena odgovora je mišljena bolj v smislu "med slepimi vlada škilavi" in bi moral biti resnično pozitiven odgovor še precej boljši. "Okoljska vzgoja, učinkovit nadzor, višje kazni..." je vsekakor najbolj izčrpen odgovor na vprašanje o mehanizmih za varstvo narave izven zavarovanih območij, še vedno pa je zelo splošen. "Dokument bi po našem mnenju moral biti že sprejet, saj zakonodaja brez tega operativnega dokumenta ne zagotavlja učinkov, zato se zavzemamo, da bi bil sprejet do konca leta 2003" je odgovor na vprašanje o akcijskem načrtu za izvajanje Strategije ohranjanja biotske pestrosti in mu lahko le pritrdimo.

V stranki pravilno ugotovijo, da je največji problem onesnaževanja *zraka* prav promet in pa kurjenje okoljsko obremenjujočih goriv v zasebnih kuriščih. Za doseganje Göteborgskega protokola bi morali po njihovem mnenju dosledno slediti ukrepom EU in tistim, ki jih bodo pripravili slovenski strokovnjaki, kakšni naj bi bili ti ukrepi, iz odgovora ne izvemo.

Na področju *pravic civilne družbe* se stranka zavzema za vzpostavitev informacijsko – dokumentacijske knjižnice o varstvu okolja, kjer bi bile zbrane pomembne in aktualne informacije o okolju. Glede Aarhuške konvencije podpirajo njeno takojšnjo ratifikacijo. Na vprašanje o terminskem planu vzpostavitve Protokola o registrih izpustov in onesnaževal ne predlagajo konkretnih terminov, so pa mnenja, da bi moral biti načrt realno izvedljiv, a kljub temu ambiciozno zastavljen.

V SMS ocenjujejo, da je vlada Svet za *trajnostni razvoj* ustanovila s figo v žepu, saj mu ni omogočila, da bi se uveljavil in dokazal. V stranki predlagajo, revizijo dosedanjega dela, zamenjavo članov ter povečanje pristojnosti STR. Dodatno predlagajo še večjo vključenost strokovnjakov in predstavnikov nevladnih organizacij. V primeru strategije trajnostnega razvoja, bi stranka SMS podprla zamisel o oblikovanje te strategije v okviru konvencije o prihodnosti Slovenije. Na področju snovne učinkovitosti SMS predlaga ukrepe na naslednjih področjih: recikliranja, ponovne uporabe materialov, vzgoje in izobraževanja.

SMS se zavzema za postavitev *zelene davčne reforme* v ospredje javnofinančne politike in jo bo zato tudi ustrezno preoblikovala ter pripravila nacionalno strategijo in program zelene davčne reforme. Na področju okolju škodljivih subvencij bo zagotovila popis tovrstnih posrednih in neposrednih subvencij ter jih javno objavila. Zavzemajo se za ukinitve vsaj 80% okolju škodljivih subvencij. Konkretno bodo uvedli trošarino za električno energijo in jo postopno povečali do ravni okoljskih stroškov, ki jih povzroča proizvodnja električne energije, povečali okoljske takse na deponiranje odpadkov ter obdavčili pretirano porabo vode.

Stranka se zavzema za večjo informiranost javnosti o pristojnostih in delovanju *Inšpektorata RS za okolje in prostor* ter njegovi vpetosti v celoten sistem nadzora nad onesnaževanjem okolja, ker podpirajo dostop javnosti do informacij javnega značaja na področju okolja in podpirajo čimprejšnjo ratifikacijo Aarhuške konvencije. Stranka podpira oblikovanje specializirane intervencijske skupine za posredovanje v primeru naravnih in tehnoloških nesreč predvsem za določene zahtevnejše posege. Specializirana skupina pomeni nadgradnjo dela, ki ga že uspešno opravljajo institucije, aktivne na tem področju (gasilci, civilna zaščita, vojska, ki pa jih je potrebno še dodatno usposobiti). Stranka podpira oblikovanje javne baze podatkov o podjetjih in lokacijah večjih količin nevarnih snovi, ki predstavljajo potencialno nevarnost za tehnološke nesreče zato, ker so tovrstne informacije v veliko pomoč lokalnim skupnostim in reševalnim ekipam.

Slovenska nacionalna stranka (SNS)

Slovenska nacionalna stranka nima posebej določene odgovorne osebe za področje varstva okolja, narave in trajnostnega razvoja, ker kot manjša stranka ne razpolagajo z zadostnimi sredstvi, ki bi omogočali zaposlitev posebnega koordinatorja oziroma svetovalca za vsako področje. Svojo politiko na tem področju ocenjujejo kot zelo uspešno, saj so vložili nekaj zakonov oziroma amandmajev s področja varstva narave, v pripravi pa imajo tudi zakon o zaščiti ljubljanskega barja. Njihova politika se v sektorskih politikah odraža, če so njihovi predlogi sprejeti. Predlogi stranke o energetske taksii za avtomobile brez katalizatorjev, za prepoved vožnje kamionov po Sloveniji v razdalji, daljši od 46 km, predlog o prevozu kamionov čez Slovenijo na železnici in predlog o ekološki taksii na vozila, ki prehajajo Slovenijo in gredo na Hrvaško kot turisti, niso bili sprejeti. Njihov predlog o gojenju industrijske konoplje je bil le delno upoštevan, ocenjujejo skratka, da vladajoči strukturi gre le za podpiranje določenih lobijev in ne za varstvo okolja, narave in trajnostni razvoj.

Po mnenju stranke bi negativne vplive na okolje, ki so posledica liberaliziranega svetovnega trga lahko omilili s pametno vladno politiko, za kar pa vladi primanjkuje kadrov, oziroma jih sploh nima, oziroma za to ni zainteresirana.

V stranki so prepričani, da bo vključevanje okoljskih tem v sektorske politike odrinjeno nekam v stran in o njih ne bo govora prej kot pred državnoborskiimi volitvami, po njih pa po zopet vsaj tri leta dolga tišina.

Stranka namerava kandidirati na volitvah v Državni zbor, o kandidaturi na volitvah v Evropski parlament pa še niso odločeni.

Med pet najpomembnejših okoljskih tem, s katerimi se bo potrebno soočiti v naslednjih letih in jih stranka namerava uvrstiti v predvolilni program, uvrščajo:

1. upravljanje z vodnimi viri z namenom zagotavljanja zadostnih količin voda
2. izboljšanje kakovosti površinskih in podzemnih voda
3. prepoved rabe pesticidov
4. spodbujanje vlaganj v kakovostne obnovljive vire energije
5. zmanjšanje porabe energije glede na doseženi BDP na povprečje EU

SNS se na področju *podnebnih sprememb* strinja z nujnostjo radikalnega zmanjšanja rabe fosilnih goriv in kot konkretne ukrepe navaja rabo bio-goriv in bio-plina. Stranka bo podprla vse ukrepe vlade na tem področju, podpira pa tudi izpolnjevanje obveznosti Slovenije za zmanjševanje emisij po Kjotskem protokolu, če njihovi stroški ne presegajo 1% BDP. Prepričani so, da je skrajni čas za občutno zmanjšanje emisij, ne glede na to, da Slovenija v svetovnem merilu onesnaževanja z emisijami ne pomeni ravno dosti. Ocenjujejo, da gre predvsem za ozaveščanje in razumevanje svetovnega problema. Stranka se strinja se z ukrepi prilagajanja podnebnim spremembam ne glede na njihovo finančno sprejemljivost, vendar le, če so se izkazali kot učinkoviti. Konkretno pa stranka ne navaja nobenega ukrepa.

Pri SNS se ne bodo zavzemali za ponovno izvajanje ocene tveganja za GSO, ki so bili že odobreni v EU. Iz odgovora je mogoče razumeti, da GSO v Sloveniji že uporabljamo a v majhnih količinah, čeprav zakonodaja, ki bo urejala to področje še ni operativna. To kaže na nepoznavanje problematike. Mnenje predstavnikov stranke je, da je dopustna prisotnost GSO v semenskem materialu odvisna od poljščine, zavzemajo pa se za Slovenijo kot območje eko kmetovanja.

V stranki si bodo na področju *kemikalij* prizadevali za dvig stopnje DDV na 20 % in vpeljavo dodatnih taks na onesnaževanje s pesticidi, redno spremljajo dogajanje na področju priprave politike EU za ravnanje s kemikalijami vendar v odgovorih niso postregli z nekaterimi ključnimi elementi, ki jih prinaša predlog. Zavzemali se bodo za prepoved uporabe kemikalij, za katere do leta 2007 ne bodo na voljo podatki o toksičnosti, bioakumulativnosti in obstojnosti.

Pri ravnanju z *odpadki* se stranka zavzema za dosledno upoštevanje načela onesnaževalec plača, kjer so gospodinjstva odgovorna za nastajanje komunalnih odpadkov. Odgovornost si delijo s podjetji, vendar prenašanje odgovornosti nanje v celoti lahko povzroči poslabšanje konkurenčnih sposobnosti naših podjetij na evropskem trgu. Zavzema se za raziskavo o stanju koncentracij dioksinov v okolju in človekovem telesu, ker je poznavanje izhodiščnega stanja pomembno za izvajanje ustreznih ukrepov njihovega zniževanja in s tem spoštovanja določil Stockholmske konvencije. Stranka meni, da je v Sloveniji možno doseči prekinitev povezave med ekonomsko rastjo in naraščanjem količin odpadkov in se zavzema za sodelovanje Slovenije pri oblikovanju tovrstne evropske Tematske strategije.

SNS kot največjega *industrijskega onesnaževalca* navaja železarne in Talum. Predlagajo zaprtje omenjenih ekoloških onesnaževalcev in velikih porabnikov energije. Med inštrumenti varovanja okolja na prvo mesto postavljajo zakonodajo, nato prostovoljne dogovore, na tretje mesto pa ekonomske/tržne inštrumente. Glede ekološkega knjigovodstva pa obljublajo, da se bodo zavzemali za njegovo čimprejšnje uvajanje v prakso. Ob tem pa opozarjajo, da bo glede konkretnih koristi še potrebno počakati, da se stvari najprej pripravijo, postavijo, konsolidirajo in šele zatem pričnejo delovati.

SNS meni, da bi morala biti Strategija razvoja ekološkega *kmetijstva* že davno pripravljena. Prepričani so, da v sedanji zasedbi kmetijsko ministrstvo tega ni sposobno narediti. Do leta 2010 bi po njihovih ocenah lahko ekološko kmetijstvo v Sloveniji predstavljalo 15% delež.

Akcijski načrt za izvajanje Nitratne direktive bi morali oblikovati vsaj do leta 2006, glede na učinkovitost naše vlade pa stranka meni, da akcijskega načrta ne bo vsaj do leta 2015. Izbira ukrepov za bolj učinkovit nadzor nad izvajanjem Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla je po njihovem mnenju naloga Ministrstva za okolje in prostor, ki bi jo moralo že zdavnaj opravljati.

V Slovenski nacionalni stranki so na področju *prometa* mnenja, da bi morali takoj začeti z gradnjo drugega tira železnice Koper – Divača, saj bi na ta način razbremenili okolje, ugoden pa bi bil tudi ekonomski učinek take investicije. Kot kaže odgovor so v SNS že predlagali nekatere ukrepe za zaustavitev naraščanja cestnega tovornega in potniškega prometa, ki pa jih niso podprli niti predstavniki koalicije niti opozicije. Med predlaganimi ukrepi so bili tudi predlogi o energetske taksii za avtomobile brez katalizatorjev, za prepoved vožnje kamionov po Sloveniji v razdalji, daljši od 46 km, predlog o prevozu kamionov čez Slovenijo na železnici in predlog o ekološki taksii na vozila, ki prehajajo Slovenijo in gredo na Hrvaško kot turisti, niso bili sprejeti. Zanimivo je, da se v stranki ne bodo zavzemali za uvedbo DDV na kerozin, izmuznejo pa se tudi neposrednemu odgovoru na vprašanje o tem, koliko sredstev bi moralo biti v proračunu Ministrstva za promet namenjenih izgradnji kolesarskega državnega omrežja. V stranki menijo, da je treba to vprašanje reševati celovito skupaj z drugimi vprašanji na tem področju, kar seveda drži.

Narava: v zvezi s površino, ki naj bi jo obsegali naravni parki, v SNS navajajo nenavadno visoko številko 68%, kar gledano z evropskega stališča verjetno niti ne bi bilo nemogoče, vendar pa je številka v slovenskih razmerah popolnoma nerealna. Na drugi del vprašanja o najbolj ogroženih habitatnih tipih se izmažejo s trditvijo, da bi ob 70 vrstah ogroženih gliv naštevanje vseh ogroženih habitatnih tipov vzelo preveč časa. Trditvi nista trdno vzročno povezani in kažeta na določeno mero indolence. Podobno kot SEG se sklicujejo na mehanizme, ki jih za varovanje uporablja EU, kar gotovo obsega tudi ustrezne pristope, vendar pa jednat odgovor nikakor ne razkriva, ali stranka v resnici pozna te mehanizme, ali pa gre tudi v tem primeru le za spretno izmotavanje. Na vprašanje o predlogu terminskega plana za akcijski načrt Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti je odgovor skrajno natančen: 1. 5. 2004. Kakor se lahko strinjamo, da je ta datum pomemben v številnih pogledih, pa v konkretnem primeru suhoparno sklicevanje nanj ni jasno argumentirano.

Najbolj pereč problem na področju varstva *zraka* je po mnenju predstavnikov SNS tranzit tovornega prometa čez ozemlje Slovenije, za izvajanje zahtev Göteborgskega protokola pa bi po njihovem mnenju morali zmanjšati porabo energije in zapreti določene industrijske obrate.

Na področju pravic civilne družbe stranka podpira vzpostavitev informacijsko – dokumentacijskega centra o varstvu okolja. Predlagajo, da bi Aarhusko konvencijo ratificirali so 1.5.2004, isti termin predlagajo za vzpostavitev Protokola registra izpustov in prenosov onesnaževal.

SNS zahteva spremembo ustroja Sveta za *trajnostni razvoj* tako, da se vanj delegirajo zainteresirani posamezniki. V stranki ne verjamejo v resno pripravo konvencije o prihodnosti Slovenije - po njihovem mnenju gre za politično floskulo LDS in SDS - vendar bi v primeru resnosti konvencije podprli zamisel o pripravi strategije trajnostnega razvoja Slovenije. Vprašanje povečevanja snovne učinkovitosti v stranki vežejo na obveznost Vlade, da pripravi študijo za izboljšanje stanja snovne učinkovitosti v državi.

Na področju *zelene davčne reforme* SNS obljublja pripravo nacionalne strategije in program zelene davčne reforme. V SNS so mnenja, da konkretne stvari lahko stori samo vlada, strinjajo pa se z ukinitvijo davka na plače v dveh, štirih ali šestih letih in nadomestitev z davki na uporabo naravnih virov, povečanjem okoljske takse na deponiranje odpadkov in obdavčenjem pretirane porabe vode. Na področju okolju škodljivih subvencij menijo, da bodo kot stranka v opoziciji težko zagotovili popis, javno objavo in odpravo vsaj 80% okolju škodljivih subvencij, vendar pa se s tem strinjajo.

Stranka se zavzema za večjo informiranost javnosti o pristojnostih in delovanju *Inšpektorata RS za okolje in prostor* in o vpetosti njegovih dejavnosti v celoten sistem monitoringa vplivov na okolje iz dveh razlogov. (i) Indikatorji o stanju okolja kažejo na izboljševanje stanja okolja v Sloveniji in (ii) zato, ker se zavzemajo za dostop do informacij javnega značaja na področju okolja ter čimprejšnjo ratifikacijo Aarhuške konvencije. Stranka se ne zavzema za organizacijo specializirane intervencijske skupine za posredovanje v primeru večjih nesreč, saj menijo, da bi šlo za podvajanje nekaterih funkcij. Zavzema se tudi za čimprejšnjo vzpostavitev javne baze podatkov o podjetjih in lokacijah večjih količin nevarnih snovi, ki predstavljajo potencialno nevarnost. Takšne informacije so po njihovem mnenju lahko v pomoč lokalni skupnosti in reševalcem v primeru nesreč in tudi zato, ker tako določa evropska Seveso II smernica.